

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ORTODOXIA — VIAȚĂ ÎN HRISTOS

SFÎNTUL APOSTOL PAVEL

propovăduitor al Evangheliei Domnului

Primele două formule despre care am vorbit în articolul precedent („Întru numele Domnului nostru Iisus Hristos” (I Cor. 5, 4) și „Prin Iisus Hristos” (Rom. 1, 8), au scos în evidență caracterul dinamic al prezenței duhovnicești a lui Hristos: Hristos este un centru energetic, care stimulează și determină toată viața creștinului.

Dar formula specific paulină, „expresia clasică”, pentru unirea duhovnicească cu Hristos este: „În Hristos Iisus” — sau sub formele: în Hristos; în Iisus, în El, în Domnul, în Care, în Cel ce dă putere, în Cel iubit. O întâlnim la tot pasul în Epistolele pauline. Ea este o creație a Sfântului Apostol Pavel, prin care a voit să exprime o idee și o experiență personală. În orice caz în afara scrierilor pauline se află sporadic și ca un ecou: Înaintea lui n-a folosit-o nimeni.

Să vedem acum care este sensul ei, ce realitate a cuprins Sfântul Apostol Pavel în expresia aceasta? „În Hristos” = creștin sau conform cu principiile creștinismului. Pe atunci nu exista cuvântul „creștinism”, și cel de „creștin” nu era răspândit. De aceea se zicea: „cei în Hristos” în loc de „creștini” (Galateni 1, 22; II Corinteni 12, 2; I Corinteni 3, 1). Un alt sens este sensul obiectiv și instrumental: crearea lumii în Hristos — Cel preexistent și mântuirea lumii în Hristos — prin răstignire — (Romani 3, 24; 8, 39; II Corinteni 5, 19; Coloseni 1, 6; 2, 3, 9, 15 etc.).

Cu toate acestea „sensul obișnuit și oarecum tehnic al formulei” este cel duhovnicesc. Iar această lumină se revărsa în toate Epistolele pauline, dar atinge frecvența maximă în Epistolele din captivitate: Filipeni, Coloseni, Efeseni, Filimon. Ea este expresia specific paulină a „comuniunii celei mai intime... cu Hristos”. Hristos apare ca o sferă, ca un element în care se află și se mișcă credincioșii. Creștinul este scos de sub stăpânirea păcatului și a morții și ridicat în zona sfințeniei și a vieții celei noi care e Hristos. Hristos e „elementul vital”, „sfera vitală” în care se află creștinul. El îl învăluie, îl „îmbracă”, dar îi și pătrunde ființa până în adâncurile ei de taină. Când Apostolul ne spune că ne-am îmbrăcat în Hristos

nu vrea să arate faptul că Hristos ne învăluie ca o îmbrăcăminte pe dinafară (Galateni 3, 27), ci că ne unim cu Hristos în mod intim, că participăm la viața lui Hristos. El este mediul și izvorul vieții creștine: El este inima și atmosfera spirituală a existenței noastre. Prin această comuniune cu Hristos, am devenit creatură nouă: „de este cineva în Hristos este făptură nouă” (II Corinteni 5, 17); ne-am săltat în planul Lui de existență. De aceea „cei ce sînt în Hristos” nu mai stau sub osîndă, sub robia păcatului și a morții (Romani 8, 1—2; Galateni 2, 4); ei sînt fii ai lui Dumnezeu, (Galateni 2, 26) cetățeni ai cerului. Ei există, viețuiesc și sînt înrădăcinați în Hristos (Coloseni 2, 7). Ei respiră în atmosfera vieții celei noi, care este Hristos.

Dar „a fi în Hristos”, adică a fi „în cea mai intimă comuniune cu Hristos” nu e tot una cu a sta liniștit în sfera Lui de influență, ca în apele nemișcate ale unui lac, ci este a fi prins în șuvoiul vieții ce izvorăște din El. Hristos este viață. El este acțiune, revărsare de puteri ce pun în mișcare. Din permanența acestei comuniuni cu Hristos și din dinamismul vieții celei noi, rezultă că ființa creștinului e în continuă transformare și că toate manifestările lui nu sînt manifestări pur umane, ci acțiuni „în Domnul”, adică reieșite din această unire duhovnicescă cu Hristos, acțiuni teandrice. Sfântul Apostol Pavel „nu-l are pe Hristos ca prezent în cine știe ce depărtări, nici numai ceresc, adică ascuns; el se știe învăluit, cuprins de El, își are locul său în El, el există în Hristos. Aceasta este puterea lui formativă, care stăpînește și condiționează gândirea lui, voia lui, suferințele lui, succesul lui, toate manifestările vieții omenești. Întreaga viață creștină izvorăște din legătura duhovnicescă cu Hristos, toate acțiunile lui sînt ridicate în planul acesta de existență, pentru că sînt expresii ale vieții celei noi, ale prezenței lui Hristos. De aceea noi nu numai că „sîntem în Hristos” sau „viețuim în

† NICOLAE

Mitropolitul Ardealului

(Continuare în pag. a 2-a)

Martirii de la Cluj-Napoca: Baba Novac și duhovnicul său Sașcă

Cluj-Napoca, orașul bimilenar din inima Transilvaniei își desfășoară marea sa calmă de edificii și lumini într-o panoramă splendidă de-a dreapta și de-a stînga Someșului, în lunca relativ îngustă a acestuia, urcînd pînă sus pe coastele dealurilor bogate ce îl înconjoară.

Rădăcinile-i adînci, răzbat spre noi din timpuri străvechi. Istoria sa păstrează în cutele adînci ale memoriei fapte luminoase, dar și în-tîmplări sumbre, dureroase, cicatrice vechi ale rănilor date nouă prin timp din partea celor ce „cu sulița coasta noastră ne-au împuns”, țîșnind adeseori „sînge și apă” (Ioan 19, 34).

Dintre multele jertfe știute și neștiute, consumate aici, două se desprind cu precădere din volbură amintirii: moartea generalului Baba Novac și a preotului său duhovnic Sașcă.

Acești bravi eroi și-au legat viața pentru totdeauna de marele domn Mihai Viteazul și de epoca sa glorioasă, slujindu-l cu deplină credință, convingîndu-se că sabia sa vitează s-a ridicat apărînd dreptatea poporului său asuprit, — și a altora din această parte de lume — și pentru stîmă și dragostea purtată creștinătății amenințate.

Vrednicia viteazului general de origine sîrbă e trecută demult în legendă; e binecunoscută. A fost prezent, în mai toate bătăliile lui Mihai și unul dintre cei mai pricepuți și viteji conducători de oaste. „Huomo di grande ordine e di commendabile isperienza... valoroso soldato... bene disciplinato nell'arti belliche”, cum îl caracteriza istoricul spaniol Ciro Spontoni.

Comisarii imperiali ai împăratului austriac Rudolf, într-un raport, îl înfățișează pe Baba Novac ca pe

unul din cei mai favoriti ostași ai voievodului Mihai și mereu în mijlocul preocupărilor acestuia. Se sfătuiau adeseori și avea o neclintită încredere în el. Caracter ferm, incoeruptibil și înțelept, conducătorul oastei haiducilor oferă posterității un model ideal de ostaș viteaz, conducător de oaste și strălucit camarad. (Corpul oastei haiducilor constituia o unitate militară distinctă, Novac avînd sub conducerea sa 5—6 mii de ostași și chiar mai mult).

Preotul său român (așa precizează chiar cronicarul Zamosius) mișcat de același ideal, însoțește oastea voievodului ca preot și duhovnic al generalului Baba Novac. După demnitățile ce și alți preoți le-au îndeplinit în condiții asemănătoare, putem spune că, pe lângă oficial in-

Preot Ioan Pop

(Continuare în pag. a 4-a)

PIINE PENTRU SUFLET

Graiul pietrelor

Fericită și folositoare inspirație a avut prof. Vasile Netea cînd s-a hotărît să strîngă într-un volum antologic de 472 pagini, (apărut în Editura Minerva, 1979) o seamă de studii, fragmente, texte istorice, precum și lucrări literare, despre trecutul și prezentul poporului român.

Cartea se intitulează, atît de frumos și sugestiv: „Carmen saeculare valachicum”.

Hotărîrea este fericită fiindcă acest florilegiu de mărturisire a adevărului istoric și de simțire românească, precedat de un studiu dens al prof. Netea, are asupra cititorului un efect tonic.

Istoria poporului român, frămîntată și eroică, creațiile lui materiale și spirituale, rezistența lui uimitoare în fața atîtor forțe centrifuge, care au voit să-l împartă, are valoarea unui cîntec peste veacuri, plin de optimism și încredere în viitorul lui luminos.

Apariția acestei lucrări, în care sînt culese flori alese din grădina spiritualității românești, îndeplinește o funcție pedagogică — patriotică.

Cititorul are dintr-odată la îndemînă, creațiile cele mai reprezentative și de referință în care se afirmă și susține edificul unității naționale, libertății și independenței poporului român.

Începînd cu scrierile cronicarilor români, pînă la cele ale scriitorilor și istoricilor contemporani, sînt reproduse în volum fragmente, texte și studii în care se arată etnogeneza, continuitatea neîntreruptă a poporului român în spațiul carpato-dunărean, lupta lui eroică pentru apărarea ființei și limbii lui, pentru cucerirea independenței și afirmarea dreptății și libertății sociale și naționale. Sînt astfel prezentate, pe capitole, treptele dezvoltării lui istorice.

Un bogat material literar, în proză și poezie vine să ilustreze că în tot trecutul nostru s-a împletit balada cu doina și cu cîntecele de vitejie în care s-a legănat și împlinit poporul român veacuri de-a rîndul.

Poezia populară și cea cultă, navela și romanul, operele dramatice și scrisorile atîtor patrioți au oglîndit în ele conștiința unității întregului popor și hotărîrea lui neabătută de a-și înfăptui acest ideal.

Profesorul V. Netea spune, pe drept cuvînt, că arma cea mai puternică, care a susținut această unitate a fost limba, graiul strămoșesc păstrat într-o unitate impresionantă.

La aniversarea celor 2050 ani de la întemeierea statului dac centralizat și independent, „Carmen saeculare valachicum” este o dovadă a demnității și vredniciei neamului românesc și un omagiu adus tuturor luptătorilor pentru înfăptuirea unității lui naționale.

Recomandînd călduros această antologie și dorind ca ea să fie în toate bibliotecile parohiale, nu putem să ne reținem doriința de a avea alături de ea o carte antologică cu înscrisul pămîntului românesc, cu toate acele descoperiri arheologice, făcute în decursul timpului și mai ales în zilele noastre în care să se audă graiul pietrelor, din sinul pămîntului strămoșesc. Precum sînt lucrări în care se arată salba hidrocentralelor electrice, sau mulțimea întreprinderilor în care fiii poporului nostru își dovedesc puterea creatoare, credem că este bine venită o lucrare în care să se prezinte toate acele descoperiri arheologice de pe pămîntul Patriei, în care sînt rădăcinile neamului românesc și care grăiesc cu putere despre strămoșii noștri.

Aflîndu-mă la sfințirea bisericii din Buciumi, județul Sălaj, vrednicul preot Ștefan Răcășan, de curînd adormit în Domnul, preot care participase cu corul înființat și condus de el la concursul „Cîntarea României”, ne-a făcut istoricul bisericii și al localității Buciumi, despre care documentele scrise vorbesc din sec. XIII—XIV.

Dar, cînd să intrăm în biserică, cineva îmi spuse: „Pietrele de la intrarea în biserică sînt de la castrul roman, aflat nu departe de aici”. Atunci am răspuns: „sîntem aici de cînd s-a zidit acest castru de către romani”.

Este drept că mărturiile și documentele scrise despre prezența poporului român pe aceste meleaguri au apărut mai tîrziu. Stăpînitorii n-au avut interes să scrie că noi eram aici

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 2-a)

Din valorile tradiționale ale poporului român

Portul popular din Țara Vrancei

S-a afirmat adeseori și cu bună dreptate că lanțul Carpaților românești formează o adevărată șiră a spinării a acestui pământ. Nu numai în sens geografic, ci, în aceeași măsură, din punct de vedere etno-cultural și istoric, de Carpați fiind legate zonele întregului teritoriu pe care s-a născut și pe care-l locuiește neîntrerupt, de la geneza lui și pînă astăzi, poporul român.

Aici, însă, în zonele legate direct de Carpați, s-au format și dăinuie mai virtuos acele vetre în care nu s-a stins niciodată suflarea românească, dovedită prin întregul patrimoniu de civilizație și cultură populară tradițională.

Dacă ne referim, acum, la Țara Vrancei, deci la acea zonă aflată exact la curba mare pe care o face lanțul carpatic, lucrurile sînt și mai clare, dovezile și mai evidente, căci Țara Vrancei face legătura directă între Moldova, Muntenia și Transilvania.

Nu putem uita că aici s-a născut „Miorița”, cea perlă a folclorului românesc, legenda acelei „mioare nădrăvane” despre care Mircea Eliade spune că „depășește controvelele de ordin folcloric, literar sau istoric”, reprezentînd, de fapt, „o problemă de folclor și de istorie a spiritualității populare și un capitol central în istoria ideilor”, căci în această capodoperă a geniului popular românesc aflăm răspunsul cel mai eficace ce se putea da destinului, păstorul reușind „să prefacă un eveniment nefericit într-o taină a nuntii”, ceea ce „îi permite să triumfe asupra propriului destin” (cf. Mircea Eliade, „De la Zalmoxis la Genghis-Han”, cap. „Mioara nădrăvănă”, București, Editura științifică și enciclopedică, 1980).

Referindu-ne la port, el este un veritabil document istoric, fapt care apare cu evidență în zona Vrancei,

zonă pe care cercetările folclorice, etnografice și sociologice nu au ocolit-o (cităm doar cîțiva autori: Ion Diaconu, Virgil P. Arbore, C. I. Cazan, Al. N. Rădulescu, Mihai Pop, H. H. Stahl și întreaga echipă socio-logică, autoare a monografiei „Nerej, un village d'une region archaïque”, 1939, apoi Florea Bobu Florescu, Emilia Pavel și alții, între care se cuvine să cităm muzeograful din Focșani).

De fapt, această „a doua republică a Moldovei”, cum o numește Dimitrie Cantemir, cuprinde un număr relativ redus de localități, oamenii acestor locuri ocupîndu-se, din vechime, cu păstoritul, creșterea vitelor, cu munca la pădure și cu prelucrarea lemnului, pînă la cele mai artistice realizări, concretizate în obiecte de uz și de decor.

În ceea ce privește portul popular din Țara Vrancei, acesta păstrează pînă în zilele noastre componentele structurale caracteristice ale portului românesc de pretutindeni, evidențiindu-se însă două elemente de veche tradiție: ițarii lungi, încrețiți ca o armonică, în portul bărbătesc, și cămașa cu mîneca lungă răsucită sau învîrtită, în portul femeiesc, piese pe care le aflăm sculptate pe unele metope ale monumentului de la Adamclisi. Piese similare am văzut că există în zona Branului (cămașa cu mîneca lungă răsucită) ori în Bucovina (ițarii lungi încrețiți ca o armonică), așa cum putem constata asemănări puternice în acea vălătură a capului cu ștergare albe, prezentă și în Țara Făgărașului, numită acolo pomeselnic.

Mergînd spre trecut, deci în adîncimea timpului, regăsim, în același timp, și pe coordonata spațiului geografic identități și asemănări, pe fundalul cărora se detașează specificul local și înnoirile contemporane. De altfel acest lucru iese mai pregnant în evidență dacă cercetăm portul popular din zonele-surori de peste munți, spre Covasna și Bilbor, în zona Ciucului, unde constatăm permanența aceluiași strat cultural autohton și în portul popular.

Așa cum vom vedea, chiar dintr-o sumară prezentare a portului din Țara Vrancei, el are nu numai valoare de document istoric, ci exprimă dragostea de frumos, prin proporția, croiul și decorul pieselor sale.

În portul femeiesc reținem pieptănătura cu părul tăiat breton la fetițe, apoi legat în moațe sau coșite, în timp ce fetele îi au „împletit în circei”, iar femeile măriate pun „conciu cu coarne”, peste care adaugă „cirpa”, „fruntarul” și „ștergarul”. Acesta este pînă astăzi piesa cea mai caracteristică, frumos decorată cu „vrîste” și cu alesături în motive geometrice.

Cămașa sau iia „încrețită la gît” și cu guler aplicat, de tradiție dacică, cu mîneci ample terminate cu brățară, mai demult, este bogat decorată cu „flori”, în șiruri lungi și late, adevărate compoziții de motive geometrice, în frumoase armonii cromatice, cu dominante de roșu cald.

Tipul de cămașă cu „mînecă învîrtită”, purtată pînă la finele secolului al XIX-lea, are mînecele croite din lungul pinzei, coborînd în spirală, șerpuită, din alțița lată.

Pieptarele purtate de femeile mai în vîrstă, apoi catrințele vărgate în partea din față, de-a lungul, de cu-

loare roșie în trecut, mai încoace policrome, betele, opincile și — alături — saricile, completează imaginea portului femeiesc.

Bărbații poartă, iarna, căciuli tu-guiate, dar și „căciuli vrîncești”, cu fundul lat și marginea ieșită în afară (similare căciulilor mocănești de la Rășinari și din alte centre pastorale), iar vara pălării cu borul mare.

Cămașile vechi au croiala dreaptă, simplă, mîneci largi împodobite cu cusături pe guler, la încheieturi și la capătul mînecelor; peste cămașă se încing cu brije late, peste care se aplică curea cu ferecături metalice.

În portul bărbătesc întîlnim, de asemenea, mai ales tipul de „ițari fără față”, confecționați din postav alb, cu un croi identic în față și spate. Ei se poartă în mod curent, în timp ce ițarii „încrețiți” au dispărut.

Gluga, sumanul de tip transilvan, sarica, opincile zise de „tip carpatic”, cojocul de tip Nereju — cel mai cunoscut, cu gulerul, buzunarele, pieptii și mînecele bogat brodate — completează profilul costumului popular vrîncean care ocupă un loc aparte în peisajul artei populare românești.

S-a vorbit, cu bună dreptate, despre costumele de ceremonie sau cele legate de anumite obiceiuri (de exemplu cel de priveghi), care s-au păstrat pînă în timpul nostru în Țara Vrancei, costume la care măștile joacă un rol de seamă pînă astăzi.

Considerat în ansamblul costumului popular românesc, precum și în legătură cu întreaga viață socială, portul vrîncean exprimă — ca și în operele folclorice de aici, între care „Miorița” ocupă un loc de frunte — istorie, și duh carpatic românesc.

Dr. Cornel Irimie
Marcela Neclua

Gînduri despre iertare

Practic, Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne prezintă în privința iertării două alternative.

Prima alternativă: „Luați aminte de voi înșivă. De va greși fratele tău, dojenește-l și dacă se va pocăi, iartă-l. Și chiar dacă îți va greși de șapte ori într-o zi și de șapte ori se va întoarce, către tine, zicînd: rău îmi pare, tu să-l ierți” (Luca 17, 3, 4).

A doua alternativă, este pilda de vie iertare a Mîntuitorului de pe Cruce: „Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac” (Luca 23, 34).

Iisus se roagă lui Dumnezeu-Tatăl să-i ierte pe cei ce L-au răstignit, fără ca ei să-și fi cerut iertare.

Aici ar fi un oarecare semn de întrebare: și anume, dacă n-am avea această pildă vie a iertării am putea fi în derută în sensul că dacă semenul nu și-a cerut iertare, noi n-ar trebui să-l iertăm ignorînd toate celelalte îndemnuri spre iertare.

În prima alternativă, Omul-Dumnezeu, ne îndeamnă să muștrăm pe cel ce ne-a greșit și să-l iertăm cu o condiție: „dacă se pocăiește”, și zice: „vai ce rău îmi pare!” Desigur, cuvîntul „iartă-mă”, să nu fie cel rigid, convențional, ci cel cu valoarea lui interioară: „căința”.

Dumnezeu-Tatăl nu-l mai muștră pe fiul risipitor „ce-și venise întru sine”, pentru profunzimea lui căință.

Deci, cînd semenii noștri, nu voiesc să ne ceară iertare, trebuie să-l iertăm noi, cu iertarea Mîntuitorului de pe Cruce: „Părinte, iartă-le lor, căci nu știu ce fac”.

Aceasta și este iertarea cea mai grea, aceea de a ierta pe cei cărora nu le pasă că te-au mîhnit și nici nu se sinchiesc ca să-și ceară iertare.

Această iertare a fost prinsă de oarecine în definiția: „Iertarea este mireasma pe care o răspîndește floarea cînd este strivită”.

Acum putem înțelege de ce este cea mai grea, pentru că cere ca sursă a iertării o îndoită putere de dragoste, mult mai puternică decît în primul caz, la nivelul „miresmei florii strivite”.

Și de ce am zis îndoită? Iată, de ce: dacă jignim sau urim pe cineva atunci călcăm porunca dragostei de oameni. Deci, cel care se întoarce spre semenul său iertîndu-l creștinește, acela trebuie să fie călăuzit de o anumită doză de dragoste. Semenul cere primește cererea de iertare, dă și el dovadă de o doză de dragoste în virtutea căreia, iartă.

Și atunci în procesul psihologic al reconcilierii se întîlnesc două doze de dragoste și unirea aceasta îmi dă mie (semenului cel jignit) puterea de a ierta cu ușurință.

Dar, cînd cel care a greșit față de mine, nu vine să-și ceară iertare, eu trebuie să adaug la doza mea de dragoste încă o doză, și anume: aceea cu care ar fi venit el către mine și de aceea această iertare se aseamănă atît de bine cu „mireasma florii strivite”.

De această dragoste puternică a dat dovadă Sf. Arhidiacon Ștefan, care s-a rugat pentru cei ce-l ucidă cu pietre, așa cum s-a rugat Iisus Cel Răstignit: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta” (F. Ap. 7, 60). Și încă ceva mai mult: Sfînta Tradiție spune, că atunci cînd el s-a rugat pentru prigonitorii săi a îngenucheat, arătînd prin aceasta o îndoită capacitate de dragoste.

Această rugăciune este dovada cea mai elocventă că minia lui din dis-

cursul apologetic, în care muștră pe cei ce au ucis pe „Cel Drept” (F. Ap. 7, 52) este minia sfîntă, minie care ni se îmbie și nouă în raporturile noastre cu semenii „cei tari în cerbice”. Și prima treaptă a acestei minii sfînte, ar fi: „Mîniat-vă, dar nu greșiți, de cele ce ziceți în inimile voastre, întru așternuturile voastre, vă căiți” (Ps. 4, 4) sau: „Soarele să nu apună peste minia voastră” (Efes. 4, 26).

Pe această treaptă se situează părinții care se minie pe îndărătnicia copiilor sau conducătorii care se minie pe cei ce nu respectă legile, ori entuziaștii întru apărarea credinței dreptmăritoare. Fanatismul nu are însă nimic comun cu minia sfîntă, întocmai cum nici iubirea adevărată de patrie nu are nimic comun cu șovinismul.

În a doua treaptă sînt cei ce se minie sau se tulbură, dar se stăpînesc, fără a se deda în suflatul lor, ponegririi răutăcioase.

În sfîrșit, în a treia treaptă sînt cei care au convertit întru destul minia cea dinspre aproapele, spre propriile lor greșeli sau spre insuficiența de sine.

*

Această ultimă treaptă este una cu sfîntenia, cu neprihănirea pruncilor, despre care ne spune Mîntuitorul: „Pînă nu veți fi ca pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor” (Marcu 10, 15).

„Sfîntenia nu este imposibilă, dar este grea”, ne spune Sf. Antonie cel Mare. Acest lucru ni-l mai spune, nu numai un întreg calendar al sfîntilor, ci și marele filozof al antichității: Diogene.

Într-o zi foarte călduroasă, Diogene umbla pe una din străzile din Atena.

Ca să se aperse de razele dogoritoare ale soarelui, își pusese pe cap o cunună împletită din frunze de palmier. Trece pe lângă el un soldat, care i se adresează, tăios: „Jos, coroana, filozofule! Tu n-ai cîștigat nici o victorie pe cîmpul de luptă”. Filozoful îi răspunde: „Tu să taci din gură... Eu am biruit vrăjmași mai cumpliți decît cei de pe cîmpul de luptă: mînia, invidia, desfrînarea etc.”.

Deci, dacă vrem să străbatem distanța în timp de la minia — păcat capital — la minia sfîntă, va trebui să dăm dovadă de un invincibil eroism.

Va trebui să cunoaștem o tehnică de luptă cu vrăjmașii pe care Diogene îi numește „mai cumpliți”...

Mai întii, să pornim ca-n terapia medicală să cunoaștem această maladie — minia — din punct de vedere etiologic. Care îi este obîrșia? Oboseala? Ura sau invidia?

De este de vină oboseala, altă medicație nu poate fi decît munca rațională.

De este ura sau invidia, să le stingem cu post și rugăciune.

Și nu ne va fi greu, gîndindu-ne la greșelile pe care le antrenează minia, păcat capital.

Cel ce se minie, nu mîhnește numai pe aproapele, ci și pe Mîntuitorul nostru Iisus Hristos care își încorporează pe toți „frații mai mici ai Lui”. Știm acestea din Sf. Evanghelie a Înfricoșatei Judecăți (Matei 25, 45) și din cuvintele adresate lui Saul, viitorul Sfînt Apostol Pa-

Daniela Severian

(Continuare în pag. 4-a)

Sfîntul Apostol Pavel

(Continuare din pag. 1)

El” (I Corinteni 1, 30; II Corinteni 5, 17; Romani 6, 11; 16, 7; Evrei 3, 2; Efeseni 2, 10), prin faptul că ne-am născut în Hristos (I Corinteni 4, 15) și Hristos a devenit „viața noastră” (Coloseni 3, 4; Filipeni 1, 21) și astfel gustăm din „puterile veacului ce va să vie... și astfel ne împărtășim de sfîntenia Lui”, sîntem lumină în Domnul și sfîinți în El, ci și creștem în Hristos, ne desăvîrșim în El, cugetăm cu El, grăim în Hristos, umblăm în Hristos, ne bucurăm în Domnul, avem curaj și putere de a birui toate în Domnul care ne întărește, poruncim și ne supunem în Domnul, slujim și ostenim în Domnul, nădăj-

duim și avem încredere în Domnul, ne iubim în Domnul, ne salutăm în Domnul, suferim, ne lăudăm în Domnul, sîntem frați în Domnul, primim pe cineva în Domnul, etc. Așadar tot cîmpul de acțiune al creștinului este colorat de relația lui duhovnicească cu Hristos.

Iar „ființarea în Hristos” nu este o realitate pur individuală: cei ce „sînt în Hristos” nu sînt izolați, ci constituie un mare organism, în care ei sînt membre animate de același duh, duhul lui Hristos, străbătute de aceeași viață, viața lui Hristos. E o comunitate care depășește toate comunitățile naturale: „Nu mai este iudeu, nici elin, nu mai este rob,

nici slobod, nu mai este parte bărbătească și femeiască, pentru că toți sînt unul în Hristos Iisus” (Galateni 3, 28). Așadar prin faptul că sînt „în Hristos”, creștinii nu sînt celule izolate, ci „unul”, o unitate: „un trup” (I Corinteni 12, 27). Această dublă unitate: unirea duhovnicească cu Hristos și unirea tuturor creștinilor în Hristos, este temelia și izvorul întregii existențe creștine.

Expresia „în Hristos” cea mai frecventă în scrierile pauline este afirmarea plastică a unirii duhovnicești cu Hristos în aspectul ei static și dinamic: creștinul este „în Hristos”, adică în sfera de acțiune a vieții celei noi, care este Hristos. Hristos învîlăie și pătrunde ființa omului și o ridică pe planul vieții Lui divin-umane.

Graiul pietrelor

(Continuare din pag. 1)

de la început. Iar cînd au scris au făcut numai atunci cînd cereau biruri sau cînd poporul a refuzat să le plătească și s-a răscolat împotriva nedreptăților.

Prezența neîntreruptă a poporului român pe teritoriul Daciei, creațiile lui multiple sînt tot mai cunoscute prin descoperirile arheologice recente, care arată că în istoria noastră națională nu au existat „viduri” iar dacă acestea sînt, ele se pot afla numai în mințile unor „cercetători” de rea credință.

Graiul pietrelor din teritoriul dacoroman este așa de puternic, încît dacă

cineva ne-ar opri să mărturisim acest adevăr, am putea să le răspundem cu cuvintele cu care Mîntuitorul Iisus Hristos a răspuns fariseilor care îi cereau să oprească pe apostolii de a vesti faptele Sale minunate: „Dacă aceștia vor tăcea, pietrele vor striga” (Luca 19, 40).

Un „Carmen saeculare valachicum” care să cuprindă mărturiile arheologice a existenței de două ori milenară a poporului român pe aceste meleaguri, aduce un real folos și este ca o „fîntînă cu apă vie” din care se stîmpără setea de cunoaștere a poporului.

„Alege viața!”

(Deut. 30, 19)

Privind în jurul nostru cu deosebire în acest anotimp al primăverii, când natura își are și ea Paștile ei, când nu ne mai saturem să-i admirăm minunatele ei haine de sărbătoare, ne vine să zicem că viața este într-adevăr un binecuvântat dar și ea merită și trebuie trăită. „Pentru a-ți face bucurie — spune Sf. Ioan Gură de Aur — Dumnezeu a îmbrăcat florile cu atita podoabă. La cine s-a gândit El când le-a dat mii de forme și culori și le-a înmiresmat cu mii de mirosuri? Privește cită grijă a pus Dumnezeu la alcătuirea unui singur trandafir pentru a-ți face bucurie”.

Pentru noi, ca fiii ai Bisericii, pe lângă Sf. Scriptură, mai există încă o carte, o uriașă carte care ne vorbește despre Dumnezeu, despre existența Sa, despre atotputernicia Sa, despre înțelepciunea Sa, despre lucrarea „mîinilor” Sale, carte scrisă direct de mîna cea nevăzută a Marelui nostru Ziditor, fără intermediul proorocilor sau al Apostolilor.

Această a doua carte este marea carte a naturii, care ne este deschisă tuturor și în care putem citi toți, mai ales acum, în această perioadă a primăverii, când natura își arată roată splendoarea sa, în care a citit și Psalmistul David în urmă cu aproape 3.000 de ani, când a exclamat: „Cît s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut”.

Toate aceste frumuseți însă nu pot fi gustate decît în timp de pace. Ba mai mult, este o îndatorire a noastră, a oamenilor, ca fiindte raționale, ca stăpîni conștienți ai acestor frumuseți de a nu le întina cu patimile noastre, cu păcatele noastre și, desigur, cu atît mai mult de a nu le distruge. Noi, creștinii, ne-am distruge a doua noastră Scriptură, care, așa cum am văzut, ne vorbește și ea despre Părintele ceresc și, adesea, ne amintește și ea de rosturile noastre în lume. „Din mărima și frumusețea făpturilor — spune înțeleptul Solomon — poți să cunoști bine, cugetînd, pe cel ce le-a zidit” (Înt. lui Solomon 13, 5), sau cum ne grăiește Sf. Apostol Pavel: „Cele nevăzute ale lui Dumnezeu, veșnica lui putere și dumnezeire se văd lămurit de la începutul lumii în făpturile sale” (Rom. 1, 20), ori cum zice Sf. Ioan Gură de Aur: „Zidirea ne duce ca de mîna la cunoașterea lui Dumnezeu”.

„Miresme dulci de flori mă-mbată și mă alintă gînduri blînde. / Ce iertător și bun și gîndul în preajma florilor plîpînde” — spune și un poet de-al nostru.

Dar mai există o primăvară, care se aseamănă cu primăvara firii, este primăvara omenirii, formată din copiii și tinerii popoarelor, sărbătorii pară semnificativ la început de mai și la 1 iunie, cînd este Ziua internațională pentru apărarea copilului.

Se știe însă că primul scut pentru ocrotirea acestor flori ale omenirii este tot pacea.

Cunoaștem astăzi multe feluri de a polua viața, de a o umbri, de a o frîna, de a o sugruma, dar ceea ce o primejduiește și mai mult este războiul, această fiară neîmblîzită, care distruge fără cruțare tot ce întilnește în cale.

Pentru astfel de motive, oameni de stat, oameni de știință și cultură, reprezentanți de culte, oameni de bine din întreaga lume atrag atenția că pacea, că viața este grav amenințată. „Să izbăvim lumea de pericolul armei nucleare”, este o lozincă, un apel tot mai mult auzit astăzi.

Este constatat că în lume s-au acumulat peste 15 tone de trotil pentru fiecare locuitor al Pămîntului, care, declanșat, ar putea distruge planeta noastră, orice urmă de viață, de mai multe ori, cum avertizat și Președintele țării noastre. S-a arătat, de asemenea, că principalele arsenale ale globului adăpostesc astăzi echivalentul a aproximativ 1.350.000 „de bombe de tip Hiroshima”, ceea ce înseamnă o groznică, o inimaginabilă putere de distrugere.

În fiecare zi se cheltuiesc pentru înarmări peste un miliard de dolari. Se pune deci firesc întrebarea: Pentru ce nu se investesc aceste uriașe sume în viață, pentru viață? Oprirea a numai 15 zile pe an a cursei înarmărilor ar elibera, într-un deceniu, fonduri pentru a asigura hrana și alte nevoi elementare pentru cei 1,1 miliarde de „săraci absoluți” ai lumii, cum precizează instituții internaționale care se ocupă cu astfel de probleme. Cîte școli, cîte spitale, cîte căi de comunicație, cîte zone mlăștinoase nu s-ar putea asana, cîte opere create cu trudă nu s-ar conserva, cîte pustii și deșerturi n-ar prinde viață și cîte alte lucruri minunate, demne de ființa noastră, de capacitățile noastre nu s-ar face dacă cel puțin o parte din fondurile cu destinație militară ar apuca spre căi ce cele de mai sus.

În fața pericolului războiului toți fiii Pămîntului, de orice neam și de orice lege, au datoria să lucreze la vindicarea acestui adevărat cancer care roade omenirea, pentru ca „să se termine cu înarmările, nu cu omenirea”, cum sublinia reprezentanții unor organizații pentru apărarea păcii.

„Este necesar ca toți locuitorii din țările semnatare ale Actului final de la Helsinki, indiferent dacă sînt credincioși sau nu, toți oamenii cinstiți să contribuie activ la măsuri de dezarmare nucleară, la întărirea încrederii între state” — se spune în Declarația dată publicității după Seminarul internațional ținut în această primăvară la Viena, cu participarea unor reprezentanți ai Bisericilor ortodoxe, catolice și evanghelice din mai multe țări europene. „În numele vieții, să trecem la acțiune — îndeamnă și un vestit savant ameri-

can. A pune umărul, a acționa pentru a se înlăptui o reducere efectivă a încordării, pentru a stimula destinderea — continuă el — înseamnă a manifesta grijă față de viața pe Pămînt. Și aceasta este o răspundere care revine fiecărui popor, fiecărui locuitor al planetei”.

În acest sens, poporul nostru, conducătorul lui, Președintele Patriei noastre, are merite deosebite. Eforturile susținute pentru însănătoșirea climatului internațional, inițiativele Președintelui Nicolae Ceaușescu pentru dezarmare, pentru crearea de zone denuclearizate, pentru întărirea păcii și rezolvarea prin tratative a diferendelor internaționale, pentru desființarea blocurilor militare — sînt cunoscute și onorează România de astăzi.

Dorința de pace, de a-și consacra viața muncii creatoare, putem spune că este înăscută în plămada poporului român. O întilnim în firea sa calmă și echilibrată, înclinată mult spre artă, în salutarile sale de fiecare zi, în proverbele sale și în celelalte creații folclorice, lipsite toate de orice dorință de stăpînire, o găsim în toate manifestările sale de viață. Așa se explică și îndemnurile pe care domnitorul român Neagoe Basarab le dădea în urmă cu peste 450 de ani fiului său Teodosie, în cuvinte ca acestea: „Să nu iubiți războaiele”, ci să iubiți „vremile cele bune și de pace”.

La lucrarea păcii, la promovarea vieții îndatoriri speciale ne revin și nouă, nu numai ca mlădițe ale unui popor profund iubitor de pace, ci și ca fiii ai Bisericii, ca fiii ai „Domnului păcii”, care în atîtea rînduri ne-a spus: „Pace vouă”; „Pacea mea las vouă”; „Să vă iubiți unii pe alții”; „Voi toți sînteți frați” etc.

Se cuvine, de pildă, să fim exemple hotărîte de oameni la locul nostru, cinstiți, harnici, corecți, nestăpîniți de dorințe de îmbogățire cu orice preț, de dominație, cînd nu avem harul de a conduce, nestăpîniți de zădărnici, de ambiții nefirești, de ceartă, de intrigi și alte manifestări care lezează armonia firească dintre oameni.

Se cuvine, de asemenea, să cultivăm în ființa noastră și în jurul nostru spiritul de frățietate, să lărgim și să adîncim dragostea evanghelică, acel minunat agapi care, după cum știm, „nu face rău aproapelui” (Rom. 13, 10), ci, dimpotrivă, zidește viața.

Se cuvine totodată să ne rugăm cu toată tăria, cu toată puterea noastră sufletească, la biserică și acasă și oriunde ne-am afla, „pentru pacea a toată lumea”, pentru ca Părintele luminilor să reverse gînduri bune, de pace în sufletele tuturor celor ce, într-un fel sau altul, răspund direct de soarta omenirii.

În sfîrșit, să nu uităm nici o clipă să spre viață am fost zidit și pe ea ne poruncește Părintele nostru ceresc s-o urmăm, cînd zice: „Alege viața ca să trăiești tu și urmașii tăi” (Deut. 30, 19), poruncă extrem de actuală pentru întreaga omenire.

Arhid. Gh. Papuc

2050 DE ANI DE LA CREAREA PRIMULUI

STAT DAC CENTRALIZAT ȘI INDEPENDENT

Coordonatele civilizației dacice

Tezaurul dacic de la Sîncrăieni, jud. Harghita (sec. I î.e.n.)

În istoria celor aproximativ 1.000 de ani de existență liberă, daco-geții și-au făurit o civilizație materială și spirituală proprie ale cărei zori sînt marcați de îndepărtatele epoci ale bronzului și prima vîrstă a fierului și pînă în intervalul secolelor II î.e.n.—II e.n., corespunzătoare afirmării lor în zona Peninsulei Balcanice. Ca urmare, atunci cînd se vorbește despre originalitatea culturii dacice, se are în vedere, între altele, faptul că atît în domeniul ocupațiilor tradiționale, cum ar fi olăritul sau meșteșugul construcțiilor, cu toate materialele ce le-au stat la îndemînă, cît și în cazul unor meșteșuguri specializate ca prelucrarea și metalurgia fierului, daco-geții au utilizat o tehnică originală, specifică. Ne gîndim, în primul rînd, că unele din influențele care se pot distinge arheologic, venite din lumea exterioară greco-romană și celtică, chiar dacă au fost preluate, au fost aplicate la specificul daco-gețic, după cum tot atît de bine acestia au creat unele valori specifice numai lor. Cîteva exemple, credem, sînt edificatoare. În agricultura s-a răspîndit, alături de fierul de plug cu brăzdar de tip elenistic, și roman, și unul propriu mediului autohton, de forma unei linguri cu coada lungă, specific lumii traco-dacice. Același specificitate apare din compararea cuptoarelor de topit minereu, în olărit și, în fine, în monetăria dacică. Unele din piese — bătute după modelul tetradrahmelor lui Filip al II-lea de către meșteri daco-geți — au originalitate față de modelul străin imitat.

Acești analize a materialelor arheologice a permis și precizarea ca-

racterului unitar al culturii de care ne ocupăm, după ce în privința unității politice și lingvistice dacice, spre exemplu, lucrurile sînt clar afirmate încă de autori antici greci sau latini (Herodot, Strabon, Platon, Dio Cassius, etc.). O unitate de concepție apare în arhitectura militară, civilă și religioasă în sensul că atît în construcția zidurilor de cetăți cît și a sanctuarelor de formă patrulateră și circulară, întilnite în complexul de cetăți din Munții Orăștiei, pe valea Siretului, în Muntenia, Banat sau Dobrogea, zidul dacic („murus dacicus”), prezintă unele similitudini frapante pe întreg teritoriul dacic. Unitatea culturii este evidentă, apoi, în ceramică dacică, în sensul că același tip de formă de vas, să spunem o fructieră, este identic în formă și uneori dimensiuni, în așezări și cetăți ca Tibiscum, Ziridava, Argedava, Buridava, Sucidava, Piroborfidava, Tamasidava etc., după cum și cele aproximativ 120 tezaure de obiecte de podoabă din argint, piese cum sînt fibulele, brățările, lanțurile, ș.a.m.d., au aceleași forme, dimensiuni și uneori același decor.

Atingînd punctul culminant al dezvoltării sale în perioada de timp corespunzătoare istoriei Daciei de la Burebista și cucerirea romană, originala și unitara civilizație a dacilor, cu toate distrugerile prilejuite de războaiele de cucerire ale invadatorilor, a continuat să se manifeste, așa după cum purtătorii ei nu au părăsit niciodată vatra antică, de formare și de afirmare pleneră a lor.

Prof. Dr. Gheorghe Șora

Martirii de la Cluj-Napoca

(Continuare din pag. 1)

tim ce-l îndeplinea, era și un sfătuitor al generalului, un colaborator apropiat, întocmitor de acte (secretar) îndeplinind și misiuni diplomatice; important și el, odată ce împarte egal înălțimea și greutatea aceleiași morți cu viteazul său general.

Înfrîngerea suferită de voievodul Mihai la Mîrslău, datorită trădării asociatului său împus de Viena monarhică, Basta, unit cu nobilii unguri răsculați, obligă pe Mihai să plece la Viena și apoi la Praga pentru a clarifica situația și a cere ajutor în vederea refacerii oastei sale. În acest timp, ura față de domn și față de oamenii lui se dezlănțuie cu furie.

Victimă a uneltirilor nemeștești și ale lui Basta cade și Baba Novac. Temîndu-se de el, de valoarea lui, pentru a-l despărți pentru totdeauna de voievod, îi înscenează un pretext, îl arestează în Banat, unde a fost trimis spre pază la graniță, și sub escortă e adus la Cluj cu duhovnicul său, în data de 3 februarie 1601. În această zi dieta ungară era întrunită pentru a-și alege domn, și, într-o stare de spirit ușor de înțeles, îi condamnă la moarte prin ardere pe rug.

În piața din centrul orașului, actuala Piață a Libertății, undeva în spațiul mai larg din partea nordică a bisericii mari gotice, din doi stînjeni de lemne se ridică rugul în ziua de 4 febr. 1601. În ziua de 5 febr., la orele 10, în prezența bucuoroasă a autorităților, a nobililor, a lui Basta, ca și a altor fanatici, Baba Novac și preotul, legați cu lanțuri sînt aduși între drabantii înarmați.

Călăii îi supun la chinuri bestiale. După ce i-au jupuit de piele, i-au legat de cîte o grindă și i-au aruncat deasupra rugului în flăcări. Sădismul n-a fost încă satisfăcut; pentru a le face chinurile și mai mari, mai îndelungate, îi udau din cînd în cînd cu apă.

Aceasta a durat cam o jumătate de oră, pînă ce Basta nemaiputînd vedea cele ce se întîmplă a poruncit să nu mai fie udați și așa au murit curînd.

Pornirea vrăjmașă merge și dincolo de moarte. Au fost scoși afară din cetate, i-au tras în țepe lângă Bastionul croitorilor, pe care apoi le-au înfipt în pămînt cu trupurile fripte ale martirilor, steaguri umane pentru viitorime.

Uciderea celor doi oameni ai săi a însemnat o mare durere și o grea pierdere pentru voievod. Întors de la Viena, biruitor în lupta de la Guruslău (3 aug. 1601), din nou stăpîn al Transilvaniei, Mihai se îndreaptă spre Cluj. Înainte de a intra în cetate face un popas la Turnul croitorilor, în actuala Piață Baba Novac, cîstînd printr-o înălțătoare ceremonie ostășească memoria celor doi martiri, ridicînd în cinstea lor un steag mare al oastei sale. (Amănunte, vezi: I. Crăciun, Baba Novac, general al lui Mihai Viteazul, Cluj, 1936).

Apoi, amintirea lor devine zbor de aripi albe, revărsări de imaculate zăpezi, cruntă „ardere de tot”, sacrificatîi constituindu-se pietre de temelie pe veci neclintite în marele edificiu național, nedespărțite și nemuritoare prezențe aici.

Vremurile vitrege ce au urmat pentru noi au încăușat revărsarea în afară a dragostei pe care poporul le-a purtat-o. Dar în anul 1936, din inițiativa unui comitet patriotic, în frunte fiind marele cîtor, episcopul Nicolae Ivan, împreună cu G. Sion și prof. univ. conf. Dr. Ioachim Crăciun, cu sprijinul autorităților municipale și cu adeziunea și așteptarea tuturor sufletelor românești s-a ridicat o frumoasă troiță și un catarg pe locul tragerii în țepe, amenajîndu-se și un frumos parc pe locul

multă vreme neîngrijit și insalubru. În ziua de 21 mai 1936 în cadrul unui ceremonial deosebit s-a făcut sfințirea, ridicîndu-se pe catarg steagul lui Mihai Viteazul, reconstituit după un document italian, în timp ce din ochii mulțimii prezente curgeau lacrimi de bucurie.

În anul 1975 se ridică în același loc o impunătoare statuie din bronz, reprezentînd pe Baba Novac în ținută ostășească. Statuia a fost dezvelită în ziua de 1 febr. 1976 într-un impresionant cadru festiv. Una din cele mai valoroase opere a sculptorului clujean Virgil Fulcea, Baba Novac, e construit în volume geometrice ferme, însă cu trăsături profund umane, și această nuanțare, proiectată pe fundalul zidului compact, evocă, prin contrast, confruntarea dramei umane cu inumanul inexorabil.

Pînă în prezent cinci emisiuni de carte poștală ilustrată îi cinstesc memoria.

Deschiderea dialogului teologic oficial între Bisericele Ortodoxe și Biserica Romano-Catolică

În 29 mai a.c. a început, la Patmos-Rodos, dialogul oficial dintre Bisericele ortodoxe și Biserica Romano-Catolică.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române participă I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului și pr. prof. Ștefan Alexe — membri în Comisia ortodoxă pentru dialog.

Consemnăm aici câteva puncte de vedere în legătură cu acest însemnat pas care se face.

Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Demetrios I a declarat, la recenta Sa întâlnire în Fanar cu Papa Ioan Paul al II-lea următoarele: „În mod cert, înaintea noastră se pun diverse obstacole. Mai întâi, avem serioase probleme teologice care privesc capitole esențiale ale credinței creștine, pentru soluționarea cărora angajăm dialogul teologic. Dar, în același timp, există obstacole care rezultă din neîncredere, irresponsabilitate, lașitate... din partea unor factori neteologici... a intoleranței și fanatismului care opun creștinii între ei și religiile unele față de altele” (vezi „Episkopsis” nr. 221 din 1 dec. 1979).

La rândul său, Papa Ioan Paul al II-lea a declarat: „Acest dialog teologic ce urmează să înceapă acum va avea sarcina de a depăși neînțelegerile și dezacordurile care există între noi, dacă nu la nivelul credinței, cel puțin la nivelul formulării teologice. El trebuie să se desfășoare nu numai în atmosfera dialogului dragostei, care trebuie să continue și să se intensifice, ci de asemenea într-o atmosferă de adorare și disponibilitate... Mi se pare că problema pe care trebuie să ne-o punem nu este atât de a ști dacă putem restabili deplina noastră comuniune, ci mai des decât mai avem încă dreptul de a rămâne separați.” (Episkopsis, nr. 221 din 1 dec. 1979).

Îată și o declarație făcută de I.P.S. Mitropolit Hrisostom de Peristeri, șeful delegației Bisericii Ortodoxe a Greciei în Comisia mixtă de dialog cu romano-catolicii: „Acest dialog va trebui să se realizeze pe baza citorva condiții: una dintre acestea este completa abolire a uniatismului... În scopul depășirii acestui obstacol, noi adresăm un apel călduros surorii noastre, Biserica romano-catolică, cerându-i să facă dovadă de bună voință, abolind uniatismul. În calitate de frați, să nu lăsăm inspirați decât de dragoste sinceră și în perspectiva restabilirii unității Bisericii, noi să avansăm în dialogul adevărului, în virtutea căruia să putem, prin harul Domnu-

lui, să ne împărțim împreună din același potir” (Episkopsis nr. 229 din 15 aprilie 1980).

Înalt Prea Sfințitul Dr. Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, conducătorul delegației noastre, ne împărtășește următorul punct de vedere: „În ceea ce privește partea ortodoxă, noi considerăm că ea începe dialogul teologic cu conștiința că întreprinde o operă plăcută lui Dumnezeu și oamenilor, operă pe cât de necesară tot pe atât de dificilă. Plăcută lui Dumnezeu, pentru că El vrea ca „toți să fie una” (Ioan 17, 21); plăcută oamenilor, pentru că ei doresc în prezent, mai mult ca niciodată, să trăiască în pace, bunăînțelegere și frățietate; necesară, căci a sosit timpul ca să înceteze „scandalul” dezunirii creștinilor; dificilă, pentru că prăpastiei deschise de-a lungul secolelor i se adaugă încă diferențele și disensiunile actuale, atât de atașate naturii umane încât ele par naturale.

Ațiunea care începe ar putea părea o „aventură” dacă ea nu ar fi atât de importantă și imperios cerută de apartenența noastră la aceeași, Una, Sfință, Sobornicească și Apostolească Biserică. Evident, realitățile care ne confruntă sînt asemănătoare cu niște munți imposibil de mișcat. Dar, după Scriptură — și am recurs intenționat la analogia cu munții — ele pot să fie totuși depășite (Isaia 54, 10; Apoc. 6, 14). Iisus Hristos însuși a spus: „Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: „Mută-te de aici dincolo, și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință” (Matei 17, 20), pentru că, adaugă Apostolul Pavel, „dragostea este mai mare” (I Cor. 13).

Fără a ne ascunde în dosul cuvintelor și mai ales fără a lăsa în grija altora ceea ce, în ultimă instanță va trebui noi să facem, voim să adăugăm, conștienți de dificultățile existente, că „ceea ce este imposibil la oameni, este posibil la Dumnezeu” (Luca 18, 27; Marcu 10, 27).

Înregistrînd aceste puncte de vedere, rugăm pe Părintele Ceresc să coboare asupra noastră a tuturor milostivirea Sa și să încununeze cu roade binecuvîntate acest dialog care începe.

Vom oferi, în continuare, cititorilor noștri date în legătură cu desfășurarea lucrărilor.

Vizita rev. prof. Dr. Miguel Maria Garijo Guembe din Salamanca-Spania

La invitația P.F. Patriarh Iustin, între 13—31 mai 1980, Rev. Dr. Miguel Maria Garijo Guembe, profesor de teologie sistematică și de teologie ecumenică la Facultatea de Teologie a Universității Pontificale din Salamanca — Spania și director al Centrului ecumenic „Ioan XXIII” al aceleiași Universități, a făcut o vizită în țara noastră.

Pe toată durata vizitei, oaspețele a fost însoțit de D-l Dr. Cezar Vasiliu, lector la Institutul Teologic Universitar din București.

Scopul vizitei Rev. Prof. Garijo Guembe a fost acela de a cunoaște viața religioasă a Bisericii noastre, de a conferența la institutele noastre teologice și de a discuta schimbul de studenți între Universitatea Pontificală din Salamanca și Institutele noastre teologice.

La București, Rev. Prof. Miguel Garijo Guembe a fost primit de P.F. Patriarh Iustin și de P.S. Episcop Vasile Tîrgovișteanul, Vicar Patriarhal, a asistat la slujbe religioase și a vizitat Instituțiile centrale patriarhale, precum și biserici și mănăstiri din Capitală și împrejurimi.

La Institutul Teologic Universitar din București a conferențiat, la 17 mai 1980, despre „Dialogul dintre Biserica Romano-Catolică și Bisericele Ortodoxe orientale. Punctul de

vedere al unui teolog romano-catolic spaniol”. Conferința a fost urmată de discuții.

De asemenea, a asistat la Conferința teologică interconfesională, organizată la 22 mai 1980 la București.

La Sibiu, Rev. Prof. Garijo Guembe a fost primit de I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, a asistat la slujbe religioase, a vizitat centrul eparhial, biserici și mănăstiri din localitate și împrejurimi.

La Institutul Teologic Universitar din Sibiu a conferențiat, la 20 mai 1980, despre „Problema evanghelizării în teologia catolică modernă”. Conferința a fost urmată de discuții.

La Iași, Prof. Garijo Guembe a fost primit de I.P.S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei și de P.S. Episcop-vicar Adrian Botoșăneanul, a vizitat centrul eparhial, biserici și mănăstiri din localitate, ca și mănăstirile din nordul Moldovei.

Tot aici a făcut o vizită protocolară la Institutul teologic romano-catolic, secția română, din localitate.

Vizita Rev. Prof. Dr. Miguel Maria Garijo Guembe în Biserica Ortodoxă Română se înscrie ca o contribuție la cunoașterea reciprocă între Biserica Catolică a Spaniei și Biserica Ortodoxă Română.

Lect. Dr. Cezar Vasiliu

Conferința teologică interconfesională de la București

În zilele de 22 și 23 mai a.c. au avut loc, la Institutul Teologic Universitar din București, lucrările celei de a 35-a Conferințe teologice interconfesionale. Au participat: P.S. Episcop Vasile al Oradiei, D-l Episcop Albert Klein al Episcopiei Evanghelice C.A. din România, episcopii și arhierii vicari din țară, profesorii de la institutele teologice din București, Sibiu, Cluj-Napoca și Alba Iulia, directorii de seminar, redactorii revistelor centrale patriarhale, ai revistelor mitropolitane, alți invitați. A luat parte de asemenea profesorul Miguel Maria Garijo Guembe de la Universitatea din Salamanca — Spania, aflat în vizită în țara noastră. Lucrările Conferinței din ziua de 22 mai a.c. s-au desfășurat sub genericul: „Confessio Augustana — 450 de ani de apariție”.

Pe marginea acestei teme au fost prezentate, în cursul dimineții, următoarele referate:

1. Prof. dr. Kristoph Klein (Institutul Teologic Universitar Protestant Unic — ramura Sibiu): „Tainele în Confessio Augustana” (referat secundar).

2. Pr. prof. dr. Constantin Cornișescu (Institutul Teologic Universitar București): „Tainele în Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă” (al doilea referat secundar).

3. Arhid. prof. dr. Ioan Floca (Institutul Teologic Universitar Sibiu): „Particularități și convergențe în Confessio Augustana și în Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă cu privire la Sfințele Taine” (referat principal).

În după-masa aceleiași zile s-au purtat discuții asupra celor trei referate și s-au adus completări.

Comisia rectorilor și prorectorilor a formulat și prezentat următoarele concluzii:

Sfințire de biserică

Duminică, 11 mai 1980, a avut loc sfințirea bisericii din parohia Ozun, jud. Covasna, care a fost reparată și pictată recent.

Sfințirea a fost săvârșită de I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, însoțit de la Sibiu de P.C. prof. T. Bodogae, P.C. cons. M. Rusu, P. Cuv. arhim. S. Achim și diaconii: H. Rădulescu și I. Galea.

La priceastă a predicat P.C. prof. T. Bodogae.

În cuvîntul său, I.P.S. Mitropolit Nicolae a exprimat bucuria frumoasei realizări.

A vorbit de asemenea pastorul reformat din localitate, Szabó Iosif.

Preotul paroh I. Andrișoiaia, a prezentat apoi, în rezumat, raportul de activitate.

„Aniversarea în acest an a 450 de ani de la apariția Confessio Augustana ne-a prilejuit o mai largă și mai cuprinzătoare înțelegere a acestei Mărturisiri de credință, cât și a Mărturisirii Ortodoxe a lui Petru Movilă, care prin forma și spiritul lor irenic și ecumenic au constituit puncte de întâlnire în dialogul teologic dintre Bisericele noastre, Ortodoxă și protestante, din România.

Din referatele susținute și discuțiile purtate au rezultat următoarele:

1. Învățătura despre Sfințele Taine nu trebuie privită în mod izolat, ci în ansamblul întregii doctrine cuprinsă în Mărturisirile de credință respective.

2. Cele două Mărturisiri de credință prezintă învățătura despre Sfințele Taine atât pe baza Sfinței Scripturii cât și a Tradiției Bisericii una și nedespărțită (Simbolul Niceo-Constantinopolitan, hotărârile Sinoadelor ecumenice, Scrierile Sfinților Părinți).

3. Ambele Mărturisiri, în acord deplin, afirmă că Tainele sînt mijloace necesare în Biserică pentru mîntuirea credincioșilor, ca semne văzute, instituite de Hristos, prin care se împărtășește harul nevăzut. Tainele nu sînt simple semne ale făgăduinței lui Dumnezeu pentru mîntuire, ci transmis în mod real lucrarea mîntuitoare a lui Hristos.

4. Între Cuvîntul lui Dumnezeu și Taine există o legătură indisolubilă, fiindcă și în Cuvînt și în Taine este prezent Hristos însuși prin lucrarea Duhului Sfințit, Tainele fiind instrumente speciale și necesare ale mîntuirii, împreună cu Cuvîntul lui Dumnezeu.

5. Există, de asemenea, un raport strîns între credință și Taine, credința fiind înțeleasă atât obiectiv cât și subiectiv, ca realitate cuprinzătoare

re a vieții celei noi în Hristos și ca arvnă a vieții veșnice.

6. Prin Taine (Botez și Euharistie) credinciosul moare omului celui vechi și înviază cu Hristos la viața cea nouă, și se ridică cu Hristos la viața învierii, în și prin Biserică, ca trup tainic al Său.

7. În ce privește numărul Tainelor Bisericii, Confessio Augustana lasă problema principal deschisă. Cît privește Spovedania și Preoția sacramentală, Confessio Augustana cuprinde elemente care ar îngădui înțelegerea acestora ca Taine; celelalte — Mirungere, Cununie și Maslu — fiind înțelese și practicate ca acțiuni sfințite, se bucură de o prețuire deosebită în viața Bisericilor protestante, rămînînd ca sensul lor să fie pe deplin lămurit în acord cu o aprofundare mai insistență și mai cuprinzătoare a noțiunii de Taină.

Ne bucurăm că în problema Tainelor am reușit să realizăm încă un pas înainte pe calea apropierii și concilierii noastre ecumenice.”

Vineri, 23 mai a.c., a doua zi a Conferinței, au avut loc două expuneri asupra unor teme cu caracter patriotic-cetățenesc.

Prof. dr. Radu Vulpe a prezentat conferința: „2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent sub Burebista”, iar dr. Romulus Neagu, director în Ministerul Afacerilor Externe, a vorbit despre: „Unele aspecte ale situației internaționale actuale”. Ambele expuneri au fost urmate de discuții.

După apreciere unanimă a participanților și actuala Conferință s-a înscris ca o contribuție de seamă la promovarea dialogului teologic interconfesional care se desfășoară de mai bine de un deceniu și jumătate în țara noastră.

Pr. prof. D. Abrudan

Gînduri despre iertare

(Continuare din pag. a 2-a)

vel, pe drumul Damascului: „Saule, Saule, pentru ce mă prigonești?” (F. Ap. 9, 4).

Și mai virtos de toate, ne-a încorporat pe toți prin Sfința Sa Jerfă de pe Crucea Golgotei. Or, noi, ne îngăduim să mîhnim pe cel pentru care El S-a răstignit!

Mai greșim față de angajamentul vieții active; un semen tulburat de noi, nu mai are în muncă randamentul dorit, buna dispoziție, pacea fiind climatul plăcut progresului.

Greșim față de noi înșine. Această maladie sufletească ne va aduce perturbări fiziologice: viscereale, neuro-vegetative etc.

Și iarăși, nu ne va fi grea lupta de pe cîmpul acesta spiritual, dacă vom aprofunda frumusețea miniei sfinte al cărei substrat nu este ura, ci cea mai curată dragoste împletită cu virtutea dreptății.

S-a mîniat Iisus, gonind din templu pe zarafi (Matei 21, 12—14); S-a mîniat Iisus în repetate rînduri pe fărnicia fariseilor, dar pe ei, nu i-a urît nici o clipă, purtîndu-i pururea în noianul iubirii Sale dumnezeiești.

Pe El să-L rugăm fierbinte să gonească din lăcașul inimii noastre tot ce este străin de Cer, ca să putem fi oameni ca El.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Lector Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechil Oancea.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.